

Факултет Природни науки и образование

КОМПЕТЕНТНОСТНА ХАРАКТЕРИСТИКА

на

Специалност: **1.3.3. Педагогика на обучението по български език и чужд език (английски, румънски)**

Професионално направление: **1.3. Педагогика на обучението по...**

Област на ВО: **1. Педагогически науки**

ОКС „Бакалавър“

Професионална квалификация: **учител по Български език и литература и чужд език (английски, румънски)**

Срок на обучение: **4 години (8 семестъра)**

Форма на обучение: **редовна**

I. ПРОФИЛ НА СПЕЦИАЛНОСТТА

АКТУАЛНОСТ НА СПЕЦИАЛНОСТТА

Необходимостта от осигуряване на качествена педагогическа подготовка и продължаващо професионално развитие на учителите, е един от водещите приоритети на европейската Стратегическа рамка за европейско сътрудничество в образованието и обучението („Образование и обучение 2020“).

Подготовката на учители е институционализирания начин за възпроизводство на всяка образователна система. Учителят на XXI век трябва да владее комплекс от психолого-педагого-методически компетентности, които да гарантират висока експертиза на професионалната му дейност.

В специалност „Педагогика на обучението по български език и чужд език (английски, румънски)“ се подготвят учители, които могат успешно да се реализират на пазара на труда, като учители по Български език и литература и/или учители по чужд език (английски, румънски), в прогимназиален и гимназиален етап на обучение в общообразователното българско училище.

Базирана на релацията дисциплинарност–интердисциплинарност–трансдисциплинарност, бакалавърската програма развива структурирана методическа култура за осъзнаване, създаване и прилагане на иновации във всички сфери на училищния и извънучилищния живот. Бакалавърската програма осигурява базисни теоретични знания и актуални практически компетентности (знания, умения, отношения), необходими за успешната реализация на един бъдещ учител по Български език и литература и чужд език в областта на формалното и неформалното образование, както и при работа в билингвална среда, в условията на Индустрия 4.0.

▪ ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ОБУЧЕНИЕТО

Основната цел на обучението по специалността 1.3.3. Педагогика на обучението по български език и чужд език (английски, румънски) е овладяването на необходимите знания, умения и отношения за успешна реализация на пазара на труда като учител по Български език и литература и учител по чужд език (английски, румънски) в прогимназиален и гимназиален етап на обучение в общообразователното българско училище.

Специфичните цели на обучението включват придобиване на компетентности за прилагане на актуални дидактически стратегии, методи, техники и ИТ-технологии при преподаване на Български език и литература и чужд език в прогимназиален и гимназиален етап на обучение.

• ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА УЧЕБНИЯ ПЛАН

Учебният план за бакалавър по „Педагогика на обучението по български език и чужд език (английски, румънски)“ осигурява фундаментална, специализирана и профилираща подготовка. При разработването му е следван спираловидният принцип - за постепенно надграждане на знания, умения, отношения. Намерен е баланс между класическото познание и иновациите в различните дисциплини. Обучението е организирано в лекционни курсове, семинарни занятия и практически упражнения. Дисциплините са обединени в модули: задължителни, избираеми и факултативни.

Задължителните учебни дисциплини гарантират придобиването на фундаментална теоретична и специализираща подготовка чрез овладяване на знания с интегративен и интердисциплинарен характер, подготовка с подчертано приложна насоченост в

съответствие с мисията на професионалната ориентация на специалността. Избираемите учебни дисциплини осигуряват разширяване и надграждане на общотeorетичната и специализиращата подготовка по специалността. Чрез тях се допълват и конкретизират знанията и компетентностите, придобити по задължителните учебни предмети. Факултативните дисциплини осигуряват задълбочаване и надграждане на професионалната подготовка на бъдещите учители.

Обучението по специалността е съобразено с Наредбата за държавните изисквания за придобиване на професионална квалификация „учител“ от 11.11.2016 г. (Обн. ДВ. бр.89 от 11 ноември 2016 г., изм. и доп. ДВ. бр.105 от 18 декември 2018 г., изм. и доп. ДВ. бр.10 от 5 февруари 2021 г.) и Наредба № 15 от 22.07.2019 (Обн. ДВ. бр.61 от 2.08.2019 г., изм. и доп. ДВ. бр.101 от 27.11.2020 г.) за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти.

СЪДЪРЖАТЕЛНИ ПАРАМЕТРИ НА УЧЕБНИЯ ПЛАН са:

▪ Фундаментална подготовка:

Фундаментална общофилологическа подготовка: *Увод в общото езикознание, Увод в литературната теория, Български фолклор, Антична литература, Литература на Европейския ренесанс.*

Фундаменталната подготовка по български език и литература се осигурява от модули учебни дисциплини, даващи знания за единството на българския език в миналото и днес и за постиженията на българската литература в различните периоди от нейното развитие и развиващи основни умения за самостоятелен лингвистичен и литературен анализ: *Старобългарски език, Историческа граматика на българския език, Фонетика на съвременния български език, Лексикология на съвременния български език, Морфология на съвременния български език, Синтаксис на съвременния български език, Стилистика и текстолингвистика, История на новобългарския книжовен език, Култура на речта; Стара българска литература, Литература на Българското възрождение, Нова българска литература, Най-нова българска литература, История и литература.*

Фундаменталната подготовка по чужд език: *Фонетика на съвременния чужд език, Лексикология на съвременния чужд език, Морфология на съвременния чужд език, Синтаксис на съвременния чужд език, Стилистика на чуждия език, История на литературата на чуждия език, Практически курс на чуждия език – ниво В2 от ОЕЕР, Странознание, Културни реалии на литературата на чужд език, Аналитично четене на чужд език.*

▪ **Специализирана подготовка:** *Педагогическа психология, Педагогика, Информационни и комуникационни технологии и работа в дигитална среда, Методика на обучението по български език, Методика на обучението по литература, Методика на обучението по чужд език (английски, румънски), Проблеми на девиантното поведение и психо-терапевтични методи, Психология на общуването, Училищно законодателство, Педагогическа етика, Приобщаващо образование.*

▪ **Профилиращата подготовка** цели равнопоставеност и допълване на теоретичната и практическата подготовка на студентите и включва следните видове практики: *Хоспитиране по български език, Хоспитиране по литература, Хоспитиране по чужд език (английски, румънски), Текуща педагогическа практика по български език и литература, Текуща педагогическа практика по чужд език (английски, румънски), Стажантска практика по български език и литература, Стажантска практика по чужд език (английски, румънски).*

Методологически и технологични аспекти:

Целите на обучението в бакалавърската програма се постигат с прилагането на интерактивни стратегии, методи и техники.

- Методи на обучение: лекция/е-лекция; дискусия; дебат; работа с информационни източници – специализирана литература, електронни ресурси, интернет-източници; работа по проект и изследователска задача; ролеви игри.
- Форми на обучение: работа в малка група, самостоятелна работа, индивидуална задача; семинар; тренинг;
- Средства на обучение (образователни ресурси): съвременни технологични средства – мултимедийни ресурси, електронни образователни платформи.

В обучението по задължителните, избираемите и факултативните дисциплини се използват класически и иновативни методи, учене чрез правене, изследователски и проектни методи. Практика е да се прилагат смесена форма на обучение – традиционно обучение, подкрепено с електронно (асинхронно и синхронно) обучение.

Педагогическите практики се провеждат в основни училища (прогимназиален етап на обучение), профилирани и професионални гимназии.

Проверката и оценката на професионалните компетентности се осъществява съобразно изискванията на учебния план и включва текущ и/или окончателен контрол. Формите на контрол, избрани от преподавателя, са отразени в учебната програма. Оценяването е по шестобалната система. Текущият контрол включва следните методи: тест; изследване и презентирание на теза (курсова работа, курсова задача, реферат); беседа; изготвяне на портфолио, реферирание на научни текстове и др. Окончателният контрол е полагане на писмен изпит или текуща оценка.

Обучението по специалността е с продължителност от 8 (осем семестъра), като общият брой кредити за целия курс на обучение е 240 ECTS кредити.

▪ **ПРОФЕСИОНАЛНО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И РЕАЛИЗАЦИЯ**

Професионалното предназначение на бакалавърската специалност „Педагогика на обучението по български език и чужд език (английски, румънски)“ е да формира у студента знания, умения и отношения за съвременен учител по два ключови учебни предмета – Български език и литература и по един от изучаваните чужди езици в българските основни и средни училища; да извършва планиране, анализ, оценка и реализация на педагогическата си дейност в условията на съвременните изисквания за дизайна на учебния процес в прогимназиален и гимназиален етап на обучение.

Бакалавърът по „Педагогика на обучение по български език и чужд език (английски, румънски)“ има следните възможности за професионална реализация в:

- **сферата на образованието** като *учители* по Български език и литература и чужд език, *експерти / специалисти* в РУ на МОН, *консултанти* по научно-методически и организационно-управленски дейности в системата на образованието; в местни, национални и международни правителствени и неправителствени организации и институции като консултанти, представители и експерти по езика и културата на страната ни; в неправителствени институции, имащи образователно-просветни функции: школи, алианси, частни училища и др.;
- областта на културата като организатори и координатори на културни мероприятия;
- в печатните и електронните медии като редактори, журналисти, коректори и др.;
- в неправителствените и нестопанските организации и структури – фондове, асоциации, сдружения и др. – като консултанти на езикови образователни програми, организатори и изпълнители на езикови проекти, специалисти по въпросите на езиковото обучение и др.;

- в частния сектор на икономиката – в различни фирми, банки, търговски и туристически сдружения като технически организатори, сътрудници, екскурзоводи и др.

II. КОМПЕТЕНТНОСТЕН ПРОФИЛ НА СПЕЦИАЛНОСТТА

Компетентностният профил на специалността е изграден въз основа на спецификата на обучението на студентите в професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по..., като съчетава в себе си дескрипторите на:

- *Европейската квалификационна рамка (ЕКР) за резултатите от ученето за Ниво 6, подниво 6Б1;*
- *Националната квалификационна рамка на Р България (НКР) за ниво 6, подниво 6Б;*
- *Рамката за дигитална компетентност (DigComp 2.0).*

Едновременно с това компетентностната характеристика на специалност „Педагогика на обучението по български език и чужд език (английски, румънски)“ е изградена и върху *ключовите умения за ученето през целия живот*², дефинирани от Европейската комисия, които включват знания, умения и компетенции, необходими за личностно развитие, пригодност за работа, социална интеграция и активна гражданска позиция в локален, регионален, национален и глобален контекст.

Компонентите на компетентностната характеристика включват:

- **знания** – основни и фактологически;
- **умения** – познавателни (включват използването на логическо, критическо, интуитивно и творческо мислене) и практически (включват сръчност и използване на методи, материали, уреди и инструменти);
- **компетентности;**
- **отношения.**

Компонент 1: ЗНАНИЯ

Бакалавърът по „Педагогика на обучението по български език и чужд език (английски, румънски)“ следва да:

- владее основни теоретични знания по български език, литература и чужд език (английски, румънски);
- формира комуникативни компетенции в различни аспекти: лингвистичен, функционален, социокултурен, стратегически;
- придобие общофилологически знания, знания в областта на българистиката и литературознанието и специализирани частнометодически знания в областта на обучението по български език, литература и чужд език;
- познава нормите и правилата на съвременния български език и изучавания чужд език (английски, румънски)⁴;
- разбира същността и основните закономерности на педагогическите явления и на водещото място на учителя в тях; усвоява психологически знания за учениците, техните възрастови особености и развитие; използва актуалните психологически подходи за общуване в образователната среда;
- познава същността и основанията на съвременната образователна парадигма и съвременните образователни технологии;
- използва съвременни информационни и комуникационни технологии;

¹ Ниво 6, Подниво 6Б – ОКС „Бакалавър“, 240 ECTS кредита

² European Union. *Key Competences for Lifelong Learning*, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2019 <<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/297a33c8-a1f3-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-en>>

- познава задължителната учебна документация – учебен план, държавни образователни изисквания, учебни програми.

Компонент 2: УМЕНИЯ

Бакалавърът по „Педагогика на обучението по български език и чужд език (английски, румънски)“ следва да:

- има умения за самостоятелно изготвяне на пълен езиков анализ (фонетичен, морфологичен, синтактичен и лексикален) на български и чуждоезиков (английски, румънски) текст;
- има умения за прилагане на основните поведенчески и комуникативни модели, необходими за професионалната им реализация;
- има умения за творческо прилагане на съвременните образователни технологии в работата си; има умения за прилагане на интеркултурни образователни модели в билингвална учебна среда.
- има чуждоезикови компетентности в съответствие с Общата европейска езикова рамка;
- умее да анализира жанрово-стилистичните особености на литературни творби от различни епохи;
- има междукултурна компетентност;
- познава и прилага параметрите на нормативната документация за организация на училищното обучение при планиране и реализиране на процеса на обучение по български език и литература и по чужд език (английски, румънски);
- умее да организира учебно-познавателната дейност спрямо образователните и възпитателните потребности на учениците;
- разпознава и избира разнообразни форми и средства за контрол и оценяване на постиженията на учениците в съответствие с целите на обучението по български език и литература и по чужд език;
- стимулира активност в дейността на обучаемите, тяхната критичност и самокритичност, мотивираност за учебни постижения, комуникативни и социални умения;
- оценява качествата и адекватността на учебните ресурси;
- използва електронни бази данни;
- има умение за развиване на критическо мислене и автономно учене в контекста на концепцията за учене през целия живот;
- притежава компетентности за обективна самооценка с цел бъдещо кариерно развитие.

Компонент 3: КОМПЕТЕНТНОСТИ

Грамотност

Бакалавърът по „Педагогика на обучението по български език и чужд език (английски, румънски)“ следва да:

- успешно общува писмено и устно в различни комуникативни ситуации;
- наблюдава и адаптира начина си на общуване в зависимост от ситуацията;
- различава и използва различни източници на информация;
- притежава умения за откриване, събиране и обработване на информация от различни източници;
- мисли критически, като разглежда поставените въпроси от различни гледните точки;
- формулира информирана оценка въз основа на критическо и рефлексивно осмисляне на информацията по поставените проблеми.

Мултилингвална компетентност

Бакалавърът по „Педагогика на обучението по български език и чужд език (английски, румънски)“ следва да:

- притежава съпоставителни знания по отношение на лексиката и граматично-функционалните категории на българския език и изучавания чужд език (английски, румънски);
- познава общественото устройство и културната специфика на представителите на езиковата общност, чийто език студентът усвоява като чужд;
- разбира смисъла и да извлича подробности от жанрово различни текстове на чуждия език (вкл. и от текстове на специализиран чужд език);
- ползва съзнателно сравнително широк кръг от стратегии при слушане и четене с разбиране на текстове на чуждия език (английски, румънски);
- притежава умения за инициране, поддържане и приключване на разговор с различни събеседници и на различни теми;
- създава различни в жанрово отношение текстове на чуждия език, вкл. и по специализирани теми с оглед на професионалното направление;
- прилага знанията си по чужд език за връзка и комуникация със специалисти в областта на образованието от страни на ЕС и др.

Математическа компетентност и компетентности в наука, технологии и инженерство

Бакалавърът по „Педагогика на обучението по български език и чужд език (английски, румънски)“ следва да:

- разчита статистически данни, графики, таблици и др., които да използва при обучението си или при разработването на научни изследвания и/или публикации;
- прилага изследователски подход при решаването на поставените задачи, чрез планирането и провеждането на научен експеримент.

Дигитална компетентност

Бакалавърът по „Педагогика на обучението по български език и чужд език (английски, румънски)“ следва да:

- разбира как цифровите технологии подпомагат общуването, творчеството и иновациите, като осъзнава техните възможности, ограничения, влияние и съответните рискове;
- познава и спазва правните и етични норми при използването на дигитални технологии в учебния процес, при самоподготовка и при общуване със студенти и преподаватели;
- познава функциите и умее да работи с различни устройства и софтуер с цел общуване с другите студенти и с преподаватели по време на обучението, при самостоятелната си подготовка за учебните занятия и при реализирането на научноизследователска дейност в дигитална среда (вкл. и разработване на научни публикации под ръководството на преподавател);
- умее да открива необходимата му информация в дигитална среда, да оцени качеството на дигитално поднесеното съдържание и да го използва за нуждите на учебната или научноизследователската си дейност;
- може да създаде и сподели информация във виртуалното пространство или чрез използването на съответен софтуер;
- може да съхрани и предпази от нежелан достъп създаденото от него дигитално съдържание (вкл. и дигиталната си идентичност);
- познава и умее да работи с различни софтуерни образователни програми.

Лични и социални компетентности и компетентност за учене

Бакалавърът по „Педагогика на обучението по български език и чужд език (английски, румънски)“ следва да:

- осъзнава собствените си образователни потребности за професионално развитие;

- оценява системно, целенасочено и последователно собствената си квалификация чрез преценка на придобитите до момента, знания, умения и компетентности;
- планира разширяването и актуализирането на професионалните си знания, умения и компетентности и собствената си професионална квалификация (напр. чрез участие в обучения, използване на възможности за кариерно развитие, кариерно консултиране и т.н.);
- умее да работи в екип (вкл. и с представители на други култури);
- проявява самостоятелност при вземането на решения;
- демонстрира толерантност, проявява емпатия и приема гледни точки, различни от неговата.

Граждански компетентности

Бакалавърът по „Педагогика на обучението по български език и чужд език (английски, румънски)“ следва да:

- притежава знания за основните понятия и събития, свързани с индивиди, групи, работнически организации, обществото, икономическите процеси и културата;
- познава общите европейски ценности и основните човешки права;
- може да посочи и познава основни събития и исторически личности от националната, европейската и световната история;
- притежава знания за климатичните и демографски промени в света, както разбира последиците от тях;
- умее да участва ефективно в общественополезни инициативи (напр. във връзка с устойчивото развитие на обществото на местно, регионално, национално и международно ниво);
- демонстрира умения за критически прочит на информацията, поднесена от различни медии;
- разбира ролята на медиите в демократичното общество;

Познания за (собствената и други) култури и комуникативна компетентност

Бакалавърът по „Педагогика на обучението по български език и чужд език (английски, румънски)“ следва да:

- притежава разбиране за културата като сбор от артефакти (продукти на човешката дейност), вявания и ценностни системи, поведение;
- познава местните, националните, европейските и други култури по света (вкл. техните езици, културно наследство, традиции, артефакти);
- притежава критична културна осъзнатост, която включва оценяване на различни гледни точки, практики и продукти в собствената и чуждата култура;
- формулира и излага ясно идеи, проблеми и решения пред специалисти в областта на образованието и неспециалисти;
- изразява мнение и отношение по въпроси от областта на възпитанието и обучението чрез използване на качествени и количествени данни, описания и оценки.

Предприемаческа компетентност

Бакалавърът по „Педагогика на обучението по български език и чужд език (английски, румънски)“ следва да:

- познава икономическите и социалните възможности и предизвикателства пред работодателите, бизнеса и обществото в национален и международен аспект;
- познава и използва разнообразни подходи при планирането на проекти, управлението на процеси и ресурси;
- проявява въображение, творчески подход, стратегическо мислене и умения за решаване на проблеми при предлагането на ефективни решения на поставени проблеми;

- взема самостоятелно решения, да поема премерени рискове в образователна среда.

Професионални компетентности

Бакалавърът по „Педагогика на обучението по български език и чужд език (английски, румънски)“ следва да:

- притежава актуални знания по методиката на обучение по български език и литература и по методиката на обучение по изучавания чужд език (английски, румънски) и умее да ги прилага за организиране на ефективен учебен процес;
- владее и прилага в преподавателската си практика предимствата на психолого-педагогически теории за учене – бихейвиоризъм, когнитивизъм, конструктивизъм, конективизъм в условията на Индустрия 4.0;
- познава държавните образователни стандарти и умее да дефинира ясни образователни цели;
- познава, планира и прилага иновативни образователни технологии, методи и техники на обучение в електронна среда с платформи за синхронно и асинхронно обучение, в споделени виртуални среди и облачни пространства;
- познава и прилага методи за работа в интеркултурна и билингвална среда, за подкрепа и мотивиране на ученици със специални образователни потребности, както и методи за разгръщане потенциала на надарените деца;
- познава и прилага методи за развитие на творческото и критическото мислене на учениците, за развитие на уменията им за подбор и преценка на полезността на информацията от различни източници;
- познава и насърчава формирането на ключовите компетентности за учене през целия живот;
- проявява положително отношение към възможностите за повишаване на професионалната си квалификация и има изградени умения за оценка и самооценка на своята педагогическа работа;
- притежава умения да влияе позитивно върху груповите процеси, да поддържа необходимата дисциплина и позитивна емоционална атмосфера, да възпитава учениците в дух на толерантност, да формира гражданска позиция и насърчава развитието на автономност на учениците.

Отговорност и самостоятелност

Бакалавърът по „Педагогика на обучението по български език и чужд език (английски, румънски)“ следва да:

- поема отговорност да управлява изпълнителски екипи и ресурси;
- ръководи работата на екип при разработването на групови задачи, поставени в хода на учебния процес;
- оценява обективно собственото си представяне и представянето на другите при изпълнението на поставена задача.

Компонент 4: ОТНОШЕНИЯ

Бакалавърът по „Педагогика на обучението по български език и чужд език (английски, румънски)“ следва да:

- притежава отвореност към иновациите и техническия прогрес;
- демонстрира положително отношение към провеждането на критичен и конструктивен диалог;
- цени културното многообразие, интерес и любопитство към различните езици и общуването с представители на различни култури;
- демонстрира положително отношение към опазването на околната среда;

- познава и цени българските културни постижения и историческо минало, празниците и народни традиции.

ПРОФЕСИОНАЛНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ (към Компонент 3: КОМПЕТЕНТНОСТИ, Професионални компетентности)

Компетентности за придобиване на професионална квалификация „учител по ...“

1. Преподаване

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на „учителя по ...“ в областта на дидактиката, методиката на обучението, прилагането на ИКТ в обучението. Тя отразява основни очаквания към знания, умения и отношения на учителя за организиране на процеса на обучение, осъществяването на преподаването и подпомагането на ученето, постигането на успешни резултати в овладяването на учебното съдържание.		
Знания за	Умения за	Отношения
научната област / научните области, на които съответстват учебните предмети, по които се преподава в училище	адаптиране на знанията от научната област / научните области към възрастните особености и степента на познавателно развитие на учениците	готовност за актуализиране и адаптиране на учебното съдържание съобразно възрастните особености, интересите и способностите на учениците
същността и основните характеристики на компетентностния подход в обучението, методи и технологии за развитие на компетентности в процеса на обучението	прилагане на компетентностния подход в обучението чрез разнообразие от методи и технологии	готовност за прилагане на компетентностния подход в обучението и активното му реализиране в ежедневната педагогическа дейност
процесите и начините на учене в процеса на обучението и дидактическите възможности за съобразяване с тях	мотивиране на учениците за отговорно и съзнателно отношение към ученето както в процеса на обучение, така и самостоятелно	ангажираност за постигане на личностен прогрес на учениците при овладяване на учебното съдържание
възможности за осъществяване на урока като основна форма на обучение	за стимулиране и поддържане на интереса на учениците към учебното съдържание	отговорност към организиране на пълноценно използване на урочното време в полза на развитието на всеки един ученик в класната стая
методи, средства, технологии, стратегии, чрез които ефективно да бъде усвоявано учебното съдържание	прилагане на разнообразие от класически и иновационни методи, средства, стратегии, технологии, чрез които да се постига оптимална ефективност в процеса на обучение	рефлексия към извършената дейност в класната стая, успехите и неуспехите в урочната работа, самоанализ и самокритичност, готовност към саморазвитие
подходи за осъществяване на междупредметни връзки и интегралност, както и за споделено преподаване по тема от учебното съдържание от учители по различни учебни предмети/модули в рамките на един учебен час	прилагане на разнообразие от подходи, методи и стратегии за реализиране на междупредметни връзки и интегралност в обучението и осъществяване на споделено преподаване съвместно с друг учител/други учители в рамките на един учебен час по една тема от учебното съдържание	готовност и положителна нагласа за ефективно реализиране на междупредметни връзки и интегралност в процеса на обучението и осъществяване на споделено преподаване с друг учител/други учители в рамките на един учебен час по една тема от учебното съдържание
адаптиране на подходите, диференциация и индивидуализация в процеса на обучението в зависимост от потребности, интереси, способности на учениците	ефективно структуриране на учебното съдържание съобразно: целите и задачите на урочната дейност; нивото на познавателното развитие на учениците; потребностите, интересите и способностите на учениците	готовност за адаптиране на методи, средства, подходи към индивидуални потребности, способности, интереси на учениците, така че всеки един от тях да може да повиши резултатите си и да постига успехи в учебната си дейност
прилагане на консултативния подход в обучението в дейности за допълнителна подкрепа за компенсирание на неувоено учебно съдържание – при ученици със слаби оценки, ежеседмични консултации по предмети за всички ученици, както и за наваксване на пропуснато учебно съдържание	диагностициране на пропуски в овладяването на учебното съдържание и прилагане на консултативния подход в разнообразни по характер дейности за допълнителна подкрепа на ученици	положителна нагласа към осъществяване на консултативна дейност с ученици, при които има пропуски в овладяването на учебното съдържание

структурата и спецификата на реализиране на целодневната организация на учебния ден	организиране на дейности, свързани с ученето и развитието на личността, в рамките на целодневната организация на учебния ден	готовност за осъществяване на дейности в рамките на целодневната организация на учебния ден
факторите и причините в училищна среда, които затрудняват ученето, и възможностите за тяхното преодоляване	подпомагане на децата/учениците, на които българският език не е майчин, в усъвършенстване на употребата му в процеса на обучение и като цяло във взаимоотношенията в училищната общност	готовност за стимулиране на коректността в употребата на книжовния български език като основен език на обучение както от страна на децата, на които той е майчин език, така и на останалите
разнообразие от подходи, форми и методи за обективно и справедливо оценяване на постиженията на учениците, стимулиращо по-нататъшното им учене и развитие	прилагане на адекватни подходи, форми и методи на оценяване на постиженията на учениците	адекватност и справедливост в оценяването на постиженията на учениците, нагласа за прилагане на мотивиращата функция на оценяването с цел постигане на прогрес в развитието на учениците
възможностите за прилагане на информационните и комуникационните технологии в процеса на синхронно обучение в електронна среда от разстояние, за развитие на дигитални медийни компетентности и осъществяване на синхронно обучение в реална среда от разстояние	използване на информационни и комуникационни технологии в процеса на синхронно обучение в електронна среда от разстояние чрез развити дигитални медийни компетентности реално осъществяване на процес на синхронно обучение в електронна среда от разстояние	готовност за използване на информационни и комуникационни технологии в процеса и при осъществяването на синхронно обучение в електронна среда от разстояние чрез развити дигитални медийни компетентности
възможностите за активизиране на самостоятелната и груповата работа на учениците чрез използване на информационните и комуникационните технологии и развитие на дигитални медийни компетентности	ефективно взаимодействие с учениците с цел установяване на степента на усвояване на учебното съдържание и подпомагане на самостоятелната им подготовка в условия на обучение в електронна среда или комбинирана форма на обучение, осъществявано чрез информационни и комуникационни технологии и развити дигитални медийни компетентности	готовност за активизиране на самостоятелната работа на учениците чрез използване на информационни и комуникационни технологии и на базата на развити дигитални медийни компетентности
възможностите за възпитателна дейност в рамките на обучението, насочена към стимулиране на ученето и активността на учениците по време на урока	прилагане на възпитателни техники за стимулиране на активната ангажираност на учениците с учене – както в условията на синхронно обучение в електронна среда от разстояние, така и в комбинирани форми	готовност за осъществяване на възпитателна дейност в рамките на обучението

2. Взаимоотношения с учениците

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата и професионално-психологическата подготовка на „учителя по...“ по учебни дисциплини, в които се овладяват знания, развиват се умения и отношения, насочени към ефективно взаимодействие с учениците. В основата на компетентността е подготовката за ефективно общуване с учениците както в процеса на преподаване на учебното съдържание, така и в ситуации, свързани с личностното им развитие и междуличностните взаимоотношения в ученическата общност, в контекста на индивидуалния и диференцирания подход.		
Знания за	Умения за	Отношения
същността и прилагането на центрирания спрямо ученика подход	прилагане на центриран спрямо ученика подход	осъзнаване и приемане на необходимостта от прилагане на центриран спрямо ученика подход в процеса на общуване, обучение и други училищни дейности

условията, необходими за създаването на подходящ социално-психологичен климат в класните стаи и училищата, където учениците да се чувстват спокойни, в безопасност, да могат да развият пълноценно своя потенциал	разпознаване на проявления на психични процеси и състояния в поведението на учениците (възрастово, личностно или социокултурно детерминирани) и адекватно реагиране спрямо тях	проява на адекватни, реалистични и позитивни очаквания към изявиите на учениците в учебни и извънучебни дейности
възможности за мотивиране на учениците за учене, постижения в областта на науките, изкуството и спорта, саморазвитие	възможности за мотивиране на учениците за учене, постижения в областта на науките, изкуството и спорта, саморазвитие	готовност и позитивна нагласа към мотивиране на учениците за оптимална изява на способностите им в класната стая и извън нея
специфики на възрастовото развитие и детерминанти на психическото, интелектуалното, личностното и социалното развитие на учениците (вкл. на деца със специални образователни потребности; надареност в областта на науките, изкуството и спорта)	адаптиране на подходите и методите при преподаване и общуване в зависимост от възрастовите особености, както и психическото, интелектуалното, личностното и социалното развитие на учениците (вкл. на деца със специални образователни потребности; надареност в областта на науките, изкуството и спорта)	готовност за прилагане на индивидуален и диференциран подход в работата детерминанти на психическото, интелектуалното, личностното и социалното развитие на учениците (вкл. на деца със специални образователни потребности; надареност в областта на науките, изкуството и спорта)
специфики на социокултурната детерминираност на личностното и социалното развитие на учениците от мнозинството, от малцинствени групи (етнически, религиозни, мигрантски, в т.ч. бежанци), както и от семейства в неблагоприятно социално-икономическо положение	адаптиране на подходите при общуване и преподаване на деца от малцинствени групи , от семейства в неблагоприятно социално-икономическо положение, и деца мигранти, в т.ч. търсеци или получили международна закрила	непредубеденост и позитивност на учителя към очаквани и реални постижения на учениците в зависимост от техния социално-икономически и социокултурен произход – етническа и религиозна принадлежност, националност, раса и др., както и към учениците от малцинства и с чужда националност
етичните и правните измерения на взаимоотношенията с учениците	спазване на етичните и правните норми във взаимоотношенията с учениците, както в пряко, така и в опосредствано междуличностно взаимоотношение (при използване на различни технически средства на комуникация, в т.ч. при обучение в електронна среда)	готовност за ефективно общуване с учениците и по време на обучение в присъствен и дистанционен формат чрез прилагане на развити дигитални медийни компетентности

3. *Взаимоотношения с другите педагогически специалисти*

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на „учителя по...“ по учебни дисциплини, насочени към постигане на ефективност във взаимоотношенията между учителите и други педагогически специалисти за постигане както целите на обучението, така и на цели, свързани с личностното развитие на учениците. Това предполага подготовка в областта на планирането, организирането и осъществяването на съвместни дейности с други учители и педагогически специалисти, в т.ч. екипно взаимодействие, както и обсъждане и вземане на решения при възникнали проблемни ситуации в класната стая или в други пространства на територията на училището или извън него.		
Знания за	Умения за	Отношения
необходимостта от съвместна работа с директора и зам.-директорите, другите учители и педагогически специалисти при съблюдаване на регламентираните норми за педагогическата работа на територията на училището и извън него	ефективни взаимоотношения с директора и зам.-директорите, учителите и други педагогически специалисти, насочени към спазване на регламентираните норми за педагогическата работа на територията на училището и извън него	нагласа за необходимостта от съвместна работа с всички педагогически специалисти за спазване на регламентираните норми за педагогическата работа на територията на училището и извън него

форми и методи на съвместна екипна работа с останалите учители, в т.ч. ресурсните учители – както свързана с обучението, така и с други училищни дейности, както и с класния ръководител, при решаване на казуси, свързани с ученето и поведението на учениците, организирани на дейности и проектна работа	ефективни взаимоотношения с останалите учители, в т.ч. ресурсни учители и класния ръководител, за взаимна обмяна на информация и обсъждане на възможности за подпомагане на ученето и поведението на учениците	готовност за търсене на съдействие и подкрепа от останалите учители, в т.ч. ресурсните учители и класния ръководител, при възникнали проблеми в ученето и поведението на ученици и готовност за екипна работа с тях (вкл. в рамките на проектна дейност, организирани на празници, тържества и др.)
ролята на класния ръководител като посредник и медиатор във взаимоотношенията между учениците и другите педагогически специалисти	ефективно изпълнение на посредническата и медиаторската функция на класния ръководител във взаимоотношенията с други педагогически специалисти	като класен ръководител – готовност за взаимодействие с други педагогически специалисти при възникнали проблемни ситуации с ученици от паралелката в процеса на обучение или други педагогически дейности
етичните и правните измерения на взаимоотношенията с останалите учители и другите педагогически специалисти	спазване на професионалната етика и поддържане на конструктивни професионални взаимоотношения в общуването с другите педагогически специалисти	положителна нагласа за спазване на професионалната етика и готовност за взаимопомощ при необходимост при взаимоотношенията с другите педагогически специалисти – обмяна на ресурси, добри практики и др.

4. Лидерство

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на „учителя по...“ по учебни дисциплини, в които се усвояват знания, развиват се умения и отношения за ролята на учителя като лидер в класната стая в активно сътрудничество с учениците, който планира и се стреми към реализация на развиващи цели и високи очаквания по отношение на техните учебни постижения. Учителят трябва да е подготвен така, че да мотивира учениците да участват активно в образователни дейности, насочени към личностното им развитие, да стимулира иновативност и креативност в рамките на педагогическото взаимодействие в класната стая и извън нея, ефективно да подготвя учениците за многобройните предизвикателства, пред които предстои да се изправят в живота си.		
Знания за	Умения за	Отношения
основните теоретични проблеми на лидерството в образованието, както и подходящи форми за ефективна и конструктивна работа в рамките на класната стая и управлението на ученическия клас	създаване и убедително предлагане на ясна визия за личностно развитие на всеки един от учениците	готовност да въодушевява, призовава, мотивира и предоставя възможност на учениците активно да участват в образователни дейности и ефективно да се подготвят за многобройните предизвикателства на тяхното бъдеще
	определяне областите, върху които е необходимо да се фокусират усилията за развитие на силните страни на учениците	формулира ясни, измерими и предизвикателни, но същевременно постижими очаквания към личностното развитие на учениците
	оказване на подкрепа чрез менторство и коучинг в процеса на личностното саморазвитие на учениците	утвърждаване у учениците на увереност в собствената им компетентност и създаване на условия за тяхното участие във вземане на решения
	управление на класа като учеща и развиваща се общност	реализиране на партньорски отношения с учениците на основата на съвместното изработване на правила и очертаването на персонални траектории за учене, постижения и личностно развитие
		готовност да идентифицира формалните и неформалните лидери между учениците и да се консултира (формално

		или неформално) с тях по отношения на дейности и/или решения, касаещи пряко ученическия клас
теориите и концепциите, свързани с човешката мотивация, подходите и тактиките за оказване на влияние, както и способите и методите за повишаване на мотивацията сред учениците	идентифицирането на причините, водещи до демотивация на учениците	готовност за оказване на адекватна помощ и подкрепа на всеки, когато това е необходимо и/или подходящо
	разработване на стратегия, фокусирана върху повишаване на мотивацията за учене и приобщаването в образователните дейности на всеки ученик	създава условия за утвърждаване на собствена преподавателска стратегия, фокусирана върху повишаване на мотивацията и приобщаването на всички ученици в образователните дейности
	активното сътрудничество с учениците при планирането и реализирането на дейностите, свързани с мотивирането на ученическата общност	готовност да прилага обективна система за измерване на постиженията на учениците, като търси начини да награди и отличи тези от тях, които са постигнали високи резултати
същността на иновациите, процесите по разработването, развитието и прилагането на иновативни образователни практики в класната стая и особеностите на човешката креативност в училищна възраст	използване на въображение и прилагане на творчески подход при генерирането на идеи, предлагащи вземането на решения, свързани с образователните дейности	създава условия за стимулиране на креативността на учениците и нетрадиционното им мислене при решаване на проблеми
	разработване и реализиране на оригинални и нетрадиционни идеи, когато това е възможно, приложимо и би довело до по-добри резултати в рамките на класната стая	готовност за създаване на условия за положителна промяна и активно оспорване на статуквото, когато са налице доказателства, че съществуват по-ефективни подходи и практики от действащите към момента
	създаване, установяване и активно подкрепяне на култура на непрекъснато генериране на иновативни идеи и прилагане на иновативни практики в образователния процес	готовност да въвежда полезни иновативни практики в образователния процес и да установи иновативна култура в рамките на класната стая

5. Работа с родителите и семейната общност

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на „учителя по...“ в областта на учебни дисциплини, насочени към усвояване на знания, развитие на умения и отношения за ефективно взаимодействие с родителите и други представители на семейната общност.		
Знания за	Умения за	Отношения
основни характеристики на семейната среда, оказващи влияние върху развитието и възпитанието на детето	разпознаване на основни характеристики на семейната среда, влияещи върху развитието и възпитанието на детето	готовност за развитие на професионално-педагогическата си компетентност в областта на семейната педагогика
основни типове семейства в съвременния свят и специфики на влиянието на техните особености върху развитието и възпитанието на детето (вкл. културата, традициите, специфики на идентичността на семейните общности)	диагностициране на влиянието на конкретни типове семейства и социокултурната детерминираност на семейното възпитание върху развитието и възпитанието на децата	

основни специфики на взаимоотношенията между детето и представителите на семейната общност (родители, сестри/брата, прародители, роднини)	разпознаване на влиянието на взаимоотношенията в семейната среда върху личностното развитие на детето	готовност за развитие на професионално-педагогическата си компетентност в областта на семейната педагогика
факторите и причините в семейната среда, които подпомагат или затрудняват ученето и възможностите за тяхното преодоляване чрез активно взаимодействие с представителите на семейната общност	установяване на ефективни взаимоотношения и взаимодействие с родителите и представители на семейната общност по повод овладяване на учебното съдържание и поведенчески прояви на учениците, както и по отношение превенция на риска от отпадане от образователната система	готовност за взаимодействие с родителите и представителите на семейната общност за преодоляване на затрудненията в ученето
подходи, форми, методи за взаимоотношения със семейната общност и възможности за взаимодействие с представители на семейната общност (вкл. при обучение в електронна среда чрез подпомагането на развитието им на дигитални медийни компетентности)	организиране и ефективно осъществяване на родителско-учителски срещи и други форми на взаимодействие при постигане на взаимна ползност за училището и семейството, както и мотивиране на родителите и представители на семейната общност за активното им включване в тях	готовност за включване на родителите и други представители на семейната общност в различни форми на взаимодействие с представители на училищната общност
	ефективно взаимодействие с представители на семейната общност при обучение в дистанционен формат за подпомагане на самоподготовката на учениците и методическо консултиране на възрастните как да подпомагат процеса на учене вкъщи	готовност за взаимодействие с представителите на семейната общност при осъществяване на обучение в електронна среда

6. Възпитателна работа

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на „учителя по...“ в областта на теорията и методиката на възпитанието. Те са насочени към усвояването на знания, развитието на умения и отношения за подпомагане на процеса на личностно развитие на учениците като индивидуалности и членове на обществото.		
Знания за	Умения за	Отношения
възможностите за формиране и развитие на личностни качества, социална компетентност и основни компетентности към развитие на личността у учениците	реализиране на възпитателни дейности и ситуации за формиране и развитие на личностни качества и социална компетентност у учениците, както и на компетентности, насочени към личностното развитие на учениците	готовност за реализиране на възпитателни дейности и ситуации, чрез които се развиват личностни качества, социална компетентност и комплекс от компетентности у учениците за подпомагане на личностното им развитие
основни принципи и съдържателни направления на възпитателната работа съобразно нейната целенасоченост, ценностна ориентираност, актуални потребности на обществената практика	прилагане на възпитателни принципи и съдържателни направления на възпитателната работа в зависимост от поставени цели, задачи, социални и личностни потребности	готовност и ангажираност за осъществяване на разнообразни по характер и насоченост възпитателни взаимодействия
възможностите за осъществяване на възпитателни взаимодействия в урочната дейност, часа на класа, извънкласна и извънучилищна (в т.ч. проектна) дейност	организиране на разнообразни по характер и насоченост възпитателни взаимодействия в урочната дейност, часа на класа, извънкласна и извънучилищна дейност – развитие на просоциално поведение, социална компетентност, гражданска компетентност, личностни качества за здравословен начин на живот, екологично поведение и др.	готовност за реализиране на разнообразни по характер възпитателни взаимодействия в урочна, извънкласна и извънучилищна дейност

възможностите за поддържане на спокойна работна учебна атмосфера в класната стая, при която всеки ученик да има условия за постижения в ученето	организиране на подходяща работна учебна атмосфера, в която всеки ученик да може да развива способностите си оптимално и да има възможност за тяхната изява	проява на загриженост и ангажираност за постигане на социално-психологическия климат и атмосфера в класната стая
методи и техники за превенция и справяне с конфликтни ситуации	прилагане на методи и техники за превенция и справяне с конфликтни ситуации в класната стая и останалите пространства от територията на училището	осъзнаване на необходимостта от разрешаване на възникнали конфликтни ситуации и готовност за тяхното разрешаване
причините, условията и факторите за агресивно, асоциално и антисоциално поведение на ученици и възможностите за педагогическа реакция	адекватно реагиране на прояви на агресивно поведение на ученици в класната стая и останалите пространства от територията на училището	готовност за необходимостта от навременна реакция при прояви на агресивно поведение на ученици
възможности за развитие на качества в рамките на личностната и социалната компетентност, необходими за живеење в динамичните условия на съвременния живот	осъществяване на възпитателни взаимодействия с цел развитие на качества у учениците в рамките на личностната и социалната компетентност, необходими за живеење в динамично развиващи се ситуации в живота	готовност за развитие на комплекс от компетентности у учениците за живот в съвременните социални условия
знания за форми на сътрудничество на образователната институция с други заинтересовани институции и организации, осъществяващи възпитателна работа в областта на здравето, спорта, културата	взаимодействие с други институции и организации, осъществяващи възпитателна дейност или ангажирани със създаването на условия за възпитателни дейности – областни, общински, синдикални, граждански, медии и др.	отвореност към взаимодействия с различни институции и организации за реализиране на възпитателни дейности

7. Работа в мултикултурна и приобщаваща училищна среда

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на „учителя по...“ в областта на приобщаващото, интеркултурното и гражданското образование.		
Знания за	Умения за	Отношения
обусловеността на педагогическата работа в мултикултурна и приобщаваща среда и спецификите на практическите ѝ проявления	адаптиране на педагогически подходи, методи, средства в зависимост от индивидуални и социокултурно детерминирани потребности на учениците	отвореност и безпредразсъдъчност към биологично и социокултурно детерминирани различия на учениците
нормативната регламентираност на осъществяването на приобщаващото, интеркултурното и гражданското образование	прилагане на нормативни документи, свързани с реализацията на приобщаващото, интеркултурното и гражданското образование в практически педагогически дейности	готовност за спазване и ефективно прилагане на нормативни документи, свързани с реализацията на приобщаващото, интеркултурното и гражданското образование
методи, техники, средства за възпитание на толерантност, уважение, съпричастност, разбирателство, солидарност, добронамереност и др.	прилагане на методи, техники, средства за възпитаване на качества, като толерантност, уважение, съпричастност, добронамереност и др. хуманно разрешаване на възникнали проблемни ситуации в хетерогенна, в т.ч. мултикултурна и приобщаваща образователна среда	готовност за организиране на дейности и прилагане на подходящи методи и средства за възпитание в толерантност
ефективни практики на взаимодействие с деца със специални образователни потребности, с различен произход и социокултурна принадлежност	активно включване на всички ученици, независимо от различията им, в урочна, извънкласна, извънучилищна дейност за постигане на общи образователни и възпитателни цели	нагласа за изграждане на стратегии за обучение на ученици с различия върху техните проявени качества и способности

<p>знания за форми на сътрудничество на образователната институция с други заинтересовани институции и организации, осъществяващи дейност в хетерогенна, в т.ч. мултикултурна среда, в областта на интеркултурното образование, приобщаващото образование и социалното включване</p>	<p>организиране на урочни и извънкласни дейности на сътрудничество между деца със специални образователни потребности, с различен произход и социокултурна принадлежност</p>	<p>разбиране и приемане на необходимостта от осъществяване на дейности, при които сътрудничеството между деца със социокултурни различия е водещ организационен компонент</p>
--	--	---